

Handläggare
Sara Almén
Telefon 08-50827155Till
Stadsbyggnadsnämnden

Redovisning av programsamråd och ställnings- tagande inför fortsatt planarbete för Årsta 1:1 i stadsdelen Östberga (2500 lägenheter)

Förslag till beslut

Stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av programsamrådet och beslutar att en godkännandehandling ska upprättas i enlighet med kontorets ställningstagande.

Anette Scheibe Lorentzi

Thomas Stoll

Anna Lina Axelsson

Sammanfattning

I programmet redovisas ett helhetsgrepp kring stadsutvecklingen i Östberga. Genom att starkare knyta samman Östberga till närliggande stadsdelar minskar den fysiska segregationen. Programmets idéer ska bidra till ökade stadskvaliteter och skapa en mer sammanhållen stad med tryggare och mer tillgängliga offentliga miljöer som är lätta att orientera sig i. Bostadsutvecklingen ska bredda variationen i upplåtelseformer och boendeformer för att skapa en blandad stad. Programmet innehåller totalt ca 2500 bostäder och visar hur offentliga platser inom området rustas och utvecklas och lyfter fram Lisebergsparken som ett sammanhållande parkstråk.

Bilaga: Programsamrådsredogörelse med bilagor:

1. Synpunkter remissinstanser m.fl
2. Synpunkter enskilda och föreningar

Programmet var ute på samråd mellan 7 juni och 25 augusti 2017. Totalt inkom 126 yttranden. Med anledning av de synpunkter som framförts under programsamrådet föreslår stadsbyggnadskontoret att programhandlingen kompletteras och förtydligas i nedan delar inför ett godkännande av programmet:

- Utredningarna om risk och buller kompletteras för att säkerställa att samtliga risk- och bullerkällor som påverkar programområdet är beskrivna.
- Programhandlingen kompletteras med visst förtydligande kartmaterial
- I förekommande fall kompletteras vissa delområden med förtydligande beskrivning av naturvärden, antal förskoleplatser, fornlämningar etc
- En reviderad struktur redovisas i de östra delarna av programområdet mot Årstafältet.
- Huddingevägen ska redovisas som ett urbant stråk med kommande kompletteringsmöjligheter
- Åtgärdsnivåerna för dagvattenhantering förtydligas inför fortsatt detaljplanearbete
- Ställningstaganden mellan stadsutveckling och kulturmiljö som gjorts i programhandlingen utvecklas och förtydligas

I samband med fortsatt detaljplanearbete finns behov av att vissa frågor studeras vidare. Stadsbyggnadskontoret bedömer att en del av frågorna behöver studeras samlat för ett större område medan vissa frågor kan hanteras inom respektive kommande detaljplaneprojekt.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ovanstående kompletteringar och förslag till utredningar i kommande detaljplanearbete innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Efter genomförda bearbetningar enligt tjänsteutlåtandet avser stadsbyggnadskontoret återkomma med ett bearbetat program med förslag att programmet godkänns som underlag för fortsatt detaljplanering.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av programsamrådet och beslutar att en godkännandehandling ska upprättas i enlighet med kontorets ställningstagande.

Utlåtande

Syfte

Programmet syftar till att redovisa ett helhetsgrepp kring stadsutvecklingen i Östberga. Programmet ska ge en helhetsbild av planeringsförutsättningarna i området, utgöra planeringsunderlag för framtida detaljplaner samt fungera som stöd vid förfrågan om markanvisningar. Programmet redovisar principer och förhållningssätt till struktur, stråk och gator, offentliga rum, byggnadshöjder, service och gatuliv mm med en målsättning om ett Östberga där alla ska vara välkomna och känna sig trygga. Programmet innehåller totalt ca 2500 bostäder.

Bakgrund

Programområdet markerat i rött

Karta med programområdet markerat med röd linje.

Planområdets läge och omfattning

Programområdet omfattar Östberga och Södra Årstafältet, och avgränsas i norr av Åbyvägen, i öster av Östbergavägen, i söder av Huddingevägen och i väster av det stadsdelsskiljande dalstråket som löper mellan Östberga och Liseberg. Vidare inbegriper programområdet ett smalare område längs Åbyvägen nordväst om Liseberg. Programområdet befinner sig i huvudsak inom Enskede/Årsta/Vantörs stadsdelsområde, med undantag för mindre markområden som ligger inom Älvsjö stadsdelsområde. Programområdet utökades något under programarbetets gång jämfört med områdesgränsen som redovisades i Start-PM i syfte att inkludera gränsområdena till intilliggande stadsdelar.

Markägoförhållanden

I programmet föreslås ny bebyggelse på sådan mark som staden förfogar över. Det innebär att ingen utpekad ny bebyggelse föreslås på mark inom Gamla Östberga och Östbergahöjden som upplåts genom tomträtt, eller som har en annan fastighetsägare än staden. Undantag sker då tomträttsinnehavare i påbörjad dialog godkännt detta. Inom befintlig struktur kan det finnas förtätningsmöjligheter, men sådan bebyggelse behöver komma till i dialog med de som förfogar över fastigheterna. Hösten 2017 skaffade sig staden möjligheter att förfoga över marken inom fastigheten Postgården 2:1 och 4:1, som ligger i direkt anslutning till programområdet. Dessa nya förutsättningar, tillsammans med ett beslut om att ingen tvärbana ska dras genom Årstafältet, ger nya planeringsförutsättningar för de nordöstra delarna av programområdet, och en ny struktur för denna del arbetas fram under våren 2018.

Tidigare ställningstaganden

Enligt översiktsplanen för Stockholm (laga kraft 23 mars 2018) bedöms programmet för Östberga bidra till flera av de uppställda målen för översiktsplanen där Stockholm ska utvecklas som en växande, sammanhängande stad med god offentlig miljö. Flera strategier är tillämpbara, där Östbergas centrala läge gör området strategiskt intressant i relation till att använda den centrala stadens attraktionskraft. Kopplingen mellan Östberga och Årsta är utpekad som ett strategiskt samband, dvs ett samband som är viktigt för att uppnå målet om en sammanhängande stad. Det finns fortsatt möjlighet att arbeta med värdeskapande kompletteringar även inom befintlig struktur i Östberga.

I kapitlet lokala utvecklingsmöjligheter i översiktsplanen beskrivs behoven av att koppla samman Östberga med kringliggande stadsdelar, förbättra kollektivtrafiken, stärka de offentliga rummen och skapa nya målpunkter. Huddingevägen är utpekad som ett urbant stråk, det vill säga en överstor motortrafikled som på kort eller lång sikt omvandlas till levande stadsmiljö.

Riksintressen

De riksintressen som berörs av programförslaget är RV 75, Södra länken, och väg 226, Huddingevägen, som är utpekade som riksintressen för kommunikationer av särskild betydelse för regional och interregional trafik. Västra stambanan nordväst om programområdet är utpekad som riksintresse för kommunikationer.

Övriga kommunala beslut

Stadsbyggnadsnämnden gav 5 november 2015

stadsbyggnadskontoret i uppdrag att inleda programarbetet för Östberga och Årstafältet Södra.

Programförslaget

Östberga - en del i staden

Den pågående planeringen och utbyggnaden av Årstafältet ger nya möjligheter för en utbyggnad av Östberga. Närheten till den nya stadsdelen med dess underlag för utbud och service omvandlar Östbergas nuvarande aningen perifera läge till en plats i ett tydligt stadsmässigt sammanhang. I programförslaget kopplas Östberga samman med angränsande stadsdelar, och blir en del i en stadsväv och en sammanhållen stad. Den sammanhållna stadens kvalitéer återfinns i trygga, tillgängliga och attraktiva miljöer för boende och besökare, för vistelse, rörelse, arbete och vila.

Strukturplan

- Kvarter, bostäder och lokaler
- Kvarter med egen tidplan
- Grön koppling
- Grön uppkopplande stråk
- Grön huvudstråk
- Grön GC-väg
- Ny skola och förskola
- Skola och förskola
- Centrumstråk
- Lokaler i bostadsområde - Prior 1
- Huvudled

Illustrativ plan med föreslagen struktur för programområdet.

Programförslaget tar avstamp i de varierande förutsättningar som råder för de olika delarna av programområdet. Mot Årstafältet vävs bebyggelsen samman med bebyggelsen i den nya stadsdelen på fältet, mot Liseberg knyts stadsdelarna samman i ett utvecklat och programmerat grönrum med en samlande funktion. Mot Åbyvägen i nordväst synliggörs Östberga med en ny stadsfront. I sydost annonserar nya kvarter entrén till området.

Förslaget innebär en signifikant ökning av antalet bostäder och därmed invånare i Östberga. Nybyggnationen möjliggör en komplettering av beståndet med boendetyper och upplåtelseformer av sådant som idag saknas, och befolkningsökningen ger ökat

underlag för service i området med möjligheter till utökad samhällsservice och kommersiella lokaler, och bättre kollektivtrafik.

I programmet är respektive delområde närmare beskrivet och där ges förslag till utveckling utifrån de lokala förutsättningarna med tanke på topografi, relation till befintlig bebyggelse och dess strategiska läge, de trafikala förutsättningarna, behov av förskolor och närhet till natur och rekreation.

Stadsbyggnadsprinciper

Koppla samman

Komplettera med nya funktioner som skola, bad, bibliotek

Nytt stadsstråk

Diagram som beskriver programmets principer för att 1. koppla samman, 2. komplettera med nya funktioner samt 3. utveckla ett nytt stadsstråk

Programmet bygger på ett antal principer som ska främja den rumsliga integrationen och en ökad rörlighet i området. Nedan listas principerna:

Koppla samman

Bryta den barriärverkan topografin i kombination med säckgatorna och de stadsdelsavskiljande grönstråken utgör i relation till omgivande stadsdelar. Stråken ska tillgängliggöras, förtydligas och befolkas för trygga och attraktiva miljöer att röra sig i. Strukturen öppnar sig mot angränsande stadsdelar

Komplettera med nya funktioner som skola, bad, bibliotek

Komplettera befintlig service i området med nya målpunkter. En ökad befolkning ger större underlag för tillkommande service i form av sportanläggningar, kulturella verksamheter och kommunal och kommersiell service.

Nytt stadsstråk

Tvärs genom Östberga löper ett stråk som sammanbinder Älvsjö med Årsta. Det är en gen väg för att röra sig mellan områdena och ett strategiskt läge för centrumfunktioner. Topografiska utmaningar i form av höjdskillnader hanteras genom breda terrasseringar och trappor som bildar offentliga platser med kvalitéer som vistelsezoner. Längs gatans sträckning ställs krav på lokaler i bottenvåningarna på tillkommande bebyggelse, med fokus på utåtriktade verksamheter.

Med nya fronter annonser Östberga sig och möter omgivningen med framsidor. Bebyggelsen möter upp vid Åbyvägen, Huddingevägen och mot parkrummen. Den nya bebyggelsen bidrar med fasader och entréer som utgör aktiva inslag vid både parkrum och gata.

Inbjudande mötesplatser, park och natur, lek och rekreation

Nya bostäder av många sorter

Effektiv och nära kollektivtrafik

Diagram som beskriver programmets principer för att 1. Skapa inbjudande mötesplatser, 2. nya bostäder av många sorter samt 3. Effektiv och nära kollektivtrafik

Inbjudande mötesplatser, park och natur, lek och rekreation
Parkstråk och platser omhändertas och deras enskilda karaktärer lyfts upp och utvecklas till varierade och kompletterande rum för alla åldrar.

Nya bostäder av många sorter

Upplåtelseformer, storlekar och typer av bostäder kompletteras för att möjliggöra ett boende i Östberga för varierande åldrar och livssituationer.

Effektiv och nära kollektivtrafik

Nya vägkopplingar möjliggör genare busstrafik och ger förutsättningar för kortare restider. På sikt kommer tunnelbanan till Östberga vilket förbättrar servicen i området och fungerar som attraktiv målpunkt för intilliggande stadsdelar.

Programsamråd

Programsamråd pågick under perioden 2017-06-07 – 2017-08-25. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och intresseorganisationer. Ett informationsvykort skickades ut till boende i programområdet. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, hos stadsdelsförvaltningen i Enskede-Årsta-Vantör och på medborgarkontoret i Älvsjö samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annonser om programsamråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Direktpress Enskede/Årsta 13 maj 2017 samt Liljeholmen/Älvsjö 10 juni 2017. Samrådsmöte hölls i Östbergaskolans matsal 12-13 juni kl. 16-19. Samrådsmötet var välbesökt och från staden fanns representanter från olika förvaltningar på plats.

Översikt av programförslaget

Översikt av programförslaget.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av de inkomna synpunkterna från remissinstanser, intresseorganisationer och enskilda.

Totalt inkom 126 yttranden (varav en post med 40 st individuella skrivelser) samt två listor med namnunderskrifter, 137 stycken respektive 63 st. En mer omfattande sammanställning av inkomna synpunkter med stadsbyggnadskontorets kommentarer finns i programsamrådsredogörelsen. För att läsa synpunkterna i sin helhet läs bilagorna till programsamrådsredogörelsen:

Bilaga 1: Synpunkter remissinstanser m.fl. och

Bilaga 2: Synpunkter enskilda och föreningar.

Remissinstanser

Remissinstanserna är över lag positiva till programförslaget. Bland flera ser *Länsstyrelsen* positivt på att staden tar ett helhetsgrepp och har som målsättning att göra satsningar i befintliga bostadsområden för att invånare i stadens olika stadsdelar ska trivas i sitt område och få en upplevd förbättrad livskvalitet.

Samtidigt framförs att det finns utmaningar i programförslaget avseende den övergripande trafiksituationen, påverkan på rekreations- och naturvärden samt anpassning av ny bebyggelse till den kulturhistoriska miljön i relation till befintlig bebyggelse, grönområden och fornlämningar.

Synpunkter som framförts av enskilda och intressegrupper är att det är viktigt att service och kollektivtrafik byggs ut i takt med fler bostäder.

Enskilda och intresseorganisationer uttrycker oro för att grönytor försvinner, och med det närhet till naturupplevelse och även ekologiska värden. Att värna kulturmiljövärden vid Kvarnbacken har lyfts av både intresseorganisationer och boende. *Ett flertal enskilda* i Liseberg och vid Tussmöteshöjden är kritiska till programförslaget som de tycker sker på bekostnad av natur- och rekreationsvärden med alltför stora konsekvenser för de boende på platsen i form av bla ökad trafik, insyn och skuggning.

Arkitektur, skala och kulturmiljö

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att programmets förslag och krav på entréer mot gatan och aktiva bottenvåningar i tillkommande bebyggelse är positivt. *Stadsmuseet* och *Samfundet St Erik* önskar att planförslaget i delar studeras om med avseende på mötet mellan ny och befintlig bebyggelse. *Skönhetsrådet* finner den föreslagna nya skalan riktig och välkomnar den analys som legat till grund för höjdsättningen som en metod att använda också i kommande planprogram. *Ett flertal enskilda* är oroliga att den nya bebyggelsen ska upplevas som en mur runt Östberga.

Länsstyrelsen anser att det med hänsyn till kulturmiljövärden som finns på platsen hade varit önskvärt med en tydligare redovisning av vilka överväganden som gjorts och varför det inte är möjligt att i större utsträckning ta hänsyn till de kulturhistoriska värden som identifierats i områdesanalysen. *Älvsjö stadsdelsnämnd*, *Stadsmuseet mfl* är mycket tveksamma att bygga vid Kvarnbacken med hänvisning till kulturmiljö och rekreation. *Stadsmuseet* anser att programmets nya bebyggelse på flera ställen har ett alltför dominant förhållningssätt i mötet med topografi och grönska, liksom Östbergahöjdens silhuett, rester av det historiska odlingslandskapet och platsens tydligt avläsbara bebyggelseutveckling.

Stadsdelsnämnden i Älvsjö konstaterar att det i det föreslagna nya bostadsområdet vid Åbyvägen i Liseberg föreslås en förskola med åtta avdelningar. Förvaltningen är positiv till att det är en friliggande förskola, vilket är att föredra framför förskolor i bottenvåningen på bostadshus. Det är viktigt att gården inte blir för liten.

Ett flertal enskilda i Liseberg är kritiska till förslaget att bebygga ytan mellan Liseberg och Åbyvägen med flerbostadshus i 4-5 våningar. De boende uttrycker en oro för skalan i relation till befintlig bebyggelse, och menar att marken idag har rekreativa och ekologiska värden som försvinner i och med ett genomförande av förslaget. Boende i Liseberg uttrycker också en oro över ökad genomfartstrafik i området.

Ett flertal boende vid Tussmöteshöjden är kritiska till förslaget att bygga fler punkthus vid höjden. De boende är kritiska med hänsyn till insyn, utsikt och skuggning samt att värdefull rekreativ mark försvinner i deras närområde.

Parker och grönområden

Ett flertal förvaltningar, bland dem *stadsdelsnämnderna i Enskede/Årsta/Vantör och Älvsjö*, är positiva till att utveckla nya parker, bla i dalgången mellan Östberga och Liseberg. *Stadsmuseet* är positivt till en utveckling, men manar till försiktighet vid programmeringen av grönytor. *Stadsdelsnämnden i Årsta/Enskede/Vantör* menar att kopplingen mellan Gamla Östberga och Östbergahöjden är idag bristfällig och förvaltningen förespråkar därför att programmet tydligare behandlar hur denna koppling kan förstärkas. Programmering av offentliga miljöer i mellanrummet, tex i anslutning till Göta landsväg, bör uppmuntra till ökad rörelse och sammanhållning mellan områdena. Förvaltningen vill särskilt lyfta tillgänglighetsaspekten och efterfrågar en större tydlighet kring hur de föreslagna stadsmiljöerna tillmötesgår olika behov av tillgänglighet.

Stadsdelsnämnden i Älvsjö är mycket tveksam till att bebygga Kvarnbacken, som är en kulturhistorisk miljö mellan Julitavägen i Örby slott och Sjöholmsvägen i Östberga. Över Kvarnbacken passerar den gamla Göta landsväg. I Älvsjös parkplan anges att områdets höga kulturhistoriska värden ska värnas liksom dess funktion som bostadsnära natur för rekreation och naturlek med utsikt över omgivningen. Parkplanen beskriver också platsen som en mycket viktig och värdefull tillgång som ger besökarna en historisk förståelse för landskapet som Göta landsväg gick igenom på väg mot staden.

Ett flertal boende och intresseorganisationer är kritiska till att bebyggelse föreslås på bekostnad av gröna miljöer, och manar till större hänsynstagande till naturvärden, främst vid Liseberg och söder om Östbergavägen, vid Kvarnbacksskogen. *Miljö- och hälsoskyddsnämnden* noterar att programförslaget redovisar att föreslagen bebyggelse kommer att påverka befintliga naturvärden. För att begränsa påverkan och följa det politiska uppdraget om visad hänsyn, anser *Miljö- och hälsoskyddsnämnden* att lösningar ska sökas som innebär att ekologiska funktioner kan behållas och även förstärkas samtidigt som ny bebyggelse uppförs.

Gator och trafik

Länsstyrelsen framför att i kommande planering behöver kommunen beskriva riksintressena och redovisa hur planförslagen ska utformas för att inte påtagligt försvåra tillkomsten eller

utnyttjandet av kommunikationsanläggningarna. De riksintressen som berörs av programförslaget är RV 75, Södra länken, och väg 226, Huddingevägen, som är utpekade som riksintressen för kommunikationer av särskild betydelse för regional och interregional trafik. Västra stambanan nordväst om programområdet är utpekad som riksintresse för kommunikationer.

Flera remissinstanser, bland dem *Miljö- och hälsoskyddsnämnden* ser positivt på att programförslagets gatusektioner innebär att gator görs om för att ge bättre plats åt både gångtrankanter och cyklister. *Miljö- och hälsoskyddsnämnden mfl* är positiv till programförslagets ambition att på olika sätt koppla samman Östberga med omkringliggande stadsdelar och att omvandla Östbergavägen från genomfartsväg till en stadsgata. Flera förvaltningar, bland dem *Trafikkontoret*, anser generellt att nytillkomna gator bör studeras närmare vad gäller lutningar, angöring, sophantering, tillgänglighet, korsningspunkter och bredder. *Landstinget/Trafikförvaltningen SLL* Trafikförvaltningen anser precis som staden att hållplatslägena i området bör ses över för att en så effektiv bussförsörjning som möjligt. Busstrafiken kommer att få en ökad betydelse i takt med att Östberga förtäts innan tunnelbanan är på plats. *Stadsdelsnämnden i Årsta/Enskede/Vantör* ställer sig positiv till förslaget om en förlängning av Sjöholmssvägen till Östbergabackarna samt anslutningsväg mellan Åbyvägen och Östbergabackarna, eftersom detta möjliggör genomfartstrafik för bussar.

Ett flertal enskilda i Liseberg och vid Tussmöteshöjden är oroade att tillkommande bebyggelse orsakar ökade mängder av motorfordonstrafik i området.

Hälsa och säkerhet

Trafikverket anser att det bör övervägas att ta bort ett eller flera kvarter som finns föreslagna allra närmast Huddingevägen då det med miljö-, säkerhets- och hälsorisker generellt sett är ytterst svårt att tillskapa bra boendemiljöer i sådana lägen. *Trafikverket* framför även att för de föreslagna bostäderna i närheten av Västra stambanan krävs särskild hänsyn till buller, vibrationer och transporter med farligt gods, vilket inte beskrivits i programmet.

Trots en relativt hög exploatering menar *Miljö- och hälsoskyddsnämnden* att ytterligare bostäder i viss utsträckning bör kunna provas inom programområdet. Vid Sjöholmssvägen parallellt med Huddingevägen bör t ex nya bostäder kunna uppföras.

Länsstyrelsen anser att det med fördel redan i planprogrammet kan tas fram en övergripande plan för vattnets omhändertagande samt

att det kan anges vilka effekter programmets exploatering kan ha på vattenkvaliteten i omkringliggande berörda vattenförekomster. I dagvattenutredningen rekommenderas att rinnvägarna inom området ska vara noga utredda samt att det ska klargöras till vilka platser vattnet ska ledas för att minska översvänningsrisk, så att en åtgärd inte motverkar en annan. Länsstyrelsen anser att detta behöver utredas och tydliggöras i den efterföljande planeringen. Även den framtida tunnelbanestationen inom planområdet och placering av uppgångar kommer behöva studeras närmare i relation till risk för översvämning.

Länsstyrelsen efterfrågar också att kommunen till nästa planskede utför en miljöteknisk markundersökning. *Länsstyrelsen* anser att samhällsriskerna för programområdet ska bedömas i sin helhet, för att tillse att risken blir acceptabel. *Länsstyrelsen* anser att den riskutredning som tagits fram under programarbetet bör kompletteras för att även belysa de sydvästra delarna av programområdet, Västra Liseberg längs Åbyvägen som dessutom kan påverkas av transporter på järnvägen. Kombiterminalen norr om programområdet nämns inte heller i planprogrammet. Storstockholms brandförsvaret och *Länsstyrelsen* utreder för närvarande huruvida verksamheten ska klassas som farlig verksamhet eller ej. Eventuella riskreducerande åtgärder behöver implementeras i planförslaget.

Miljöpåverkan

Kommunen bedömer att förslaget inte innebär betydande miljöpåverkan. *Länsstyrelsen* anser att planprogrammet i sig är på en alltför övergripande nivå för att kunna göra en bedömning av frågor som behandlas i en miljöbedömning. *Länsstyrelsen* anser därför att kommunen, vid mer kunskap gällande förutsättningar och konsekvenser i området, gör en ny bedömning om eventuell miljöpåverkan eller gör behovsbedömningar för varje enskild detaljplan som sedan tas fram för området.

Service och blandstad

Idrottsförvaltningen konstaterar att förslaget innehåller mark för idrottsändamål men vill poängtera att den totala markytan för idrott måste inrymma minst en simhall med entré- och servicefunktioner, en fullstor idrottshall med servicefunktioner, p-ytor för handikapplatser, angöring för drift-, leverans- och skötselfordon. *Stadsdelsnämnden i Årsta/Enskede/Vantör* ser mycket positivt på planerna för en ny simhall och förordar en entrélösning som riktar sig mot Östberga. *Stadsdelsnämnden i Årsta/Enskede/Vantör* tycker att det saknas ambitioner om att tillskapa arbetsplatser inom ramarna för programmet. Det lider en brist på arbetsplatser i hela stadsdelsområdet, något som detta program bör bidra till att

motverka. Arbetsplatser kan bidra till en större dagbefolkning, vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för olika kommersiella verksamheter inom området (t.ex. lunchrestauranger och caféer). *Flera enskilda boende*, framför önskemål om flera samhällsfunktioner och service, som exempelvis vårdcentral, apotek och lokal polisstation.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Inkomna synpunkter visar att det överlag ses positivt med ett helhetsgrepp kring stadsutvecklingen i Östberga.

Samtidigt framförs att det finns utmaningar i programförslaget avseende den övergripande trafiksituationen, påverkan på rekreations- och naturvärden samt anpassning av ny bebyggelse till den kulturhistoriska miljön i relation till befintlig bebyggelse, grönområden och fornlämningar.

Utifrån områdets förutsättningar med ett geografiskt centrumnära läge och pågående utveckling av Årstafältet i direkt anslutning, ser stadsbyggnadskontoret att det är motiverat att gå vidare med planering inom programområdet. Fortsatt utredningsarbete inom respektive detaljplaneprojekt kommer att ge nödvändiga underlag för att hantera utmaningar och konsekvenser. Det finns goda förutsättningar att med utgångspunkt i programförslaget vidareutveckla bebyggelsestrukturen för att skapa varierade stads- och boendemiljöer med god kvalitet.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande är att några större revideringar av programförslaget efter programsamrådet inte kommer att krävas. Justeringar i strukturen behövs i de östra delarna av programområdet för att anpassa strukturen efter nya förutsättningar mot bebyggelsen på Årstafältet och finna ett mer harmoniskt förhållningssätt till topografi och kulturmiljö mot parken vid Årstafältet. Strukturen kommer även framledes behöva vidareutvecklas i fortsatt planarbete med hänsyn till olika aspekter.

De inkomna synpunkterna från remissinstanser och privatpersoner ger en bra grund för fortsatt arbete och för vilka frågor som ska hanteras och studeras närmare i fortsatt detaljplanearbete. Programhandlingens innehåll kommer att kompletteras och förtydligas för vissa delar. I följande avsnitt redogörs för föreslagna kompletteringar av programhandlingen samt förslag till utredningar inför fortsatt detaljplanearbete inom programområdet.

Föreslagna kompletteringar inför godkännande

Med anledning av de synpunkter som framförts under programsamrådet samt delvis nya förutsättningar i form av strukturella förändringar i bebyggelsen på Årstafältet föreslår stadsbyggnadskontoret att programhandlingen kompletteras och förtydligas för vissa delar enligt nedan:

- Utredningarna om risk och buller kompletteras för att säkerställa att samtliga risk- och bullerkällor som påverkar programområdet är beskrivna.
- Programhandlingen kompletteras med visst förtydligande kartmaterial
- I förekommande fall kompletteras vissa delområden med förtydligande beskrivning av naturvärden, antal förskoleplatser, fornlämningar etc
- En reviderad struktur redovisas i de östra delarna av programområdet mot Årstafältet. Dels har nya förutsättningar möjliggjort en bättre sammanlänkning i de norra delarna, och i söder föreslås bebyggelsen mellan stadsparken vid Årstafältet och Kvarnbacken tydligare följa landformen och beskriva topografin på platsen.
- Huddingevägen redovisas som ett urbant stråk med kommande kompletteringsmöjligheter
- Åtgärdsnivåerna för dagvattenhantering förtydligas inför fortsatt detaljplanearbete.
- Ställningstaganden mellan stadsutveckling och kulturmiljö som gjorts i programhandlingen utvecklas och förtydligas

Föreslagna utredningar i samband med fortsatt detaljplanearbete

Med anledning av de synpunkter som framförts under programsamrådet och en sammanvägning av motstående intressen finns behov av att vissa frågor studeras vidare i det fortsatta detaljplanearbetet. Programförslaget redogör för detta, men det kan med fördel förtydligas. En del av frågorna behöver studeras samlat för ett större område, men vissa frågor kan hanteras inom respektive detaljplaneprojekt enligt förslag nedan. Organisatoriskt så kommer stadsbyggnadskontoret efter avslutat programarbete att arbeta samlat med frågor som rör Årstafältet och Östberga inom ramen för ett projekt. Detta ger stora samordningsfördelar och möjliggör ytterligare för en helhetssyn i planeringen.

Följande frågor studeras i huvudsak för större delar av området alternativt för hela programområdet:

- Gatustruktur och höjdsättning för delområden

- Fortsatt samordning med trafikförvaltningen vid Stockholms Läns Landsting för effektiv och gen busstrafik genom Årstafältet och Östberga
- Utvecklad dagvattenstrategi med en övergripande plan för omhändertagande av dagvatten
- Strategier för ekosystemtjänster

Följande frågor studeras inom de områden och detaljplaneprojekt som berörs:

- Bebyggelsestruktur och gatustruktur
- Vid Liseberg utreds strukturen vidare med möjlighet att studera om trafiken på Lisebergavägen kan förläggas till Västberga Allé
- Risk- och bullerfrågorna
- Vid behov ta fram kompletterande underlag kring fornlämningar och kulturhistoriska värden
- Förutsättningar för geoteknik och föroreningar utreds och beskrivs
- Relationen till befintlig bebyggelse vid utformning och placering av den nya bebyggelsen
- Parkeringstal och strategisk hantering av parkering i respektive delområde
- Sjöholmsvägens förlängning ur trafik- och kulturmiljöhänseende
- Skolans placering och idrottshallens program och behov av ytor
- Övergripande formulerade mål för social hållbarhet omhändertas och formuleras vidare specifikt i respektive detaljplan.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ovanstående kompletteringar och förslag till utredningar i kommande detaljplanarbete innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen.

Efter genomförda bearbetningar enligt tjänsteutlåtandet avser stadsbyggnadskontoret återkomma med ett bearbetat program med förslag att programmet godkänns som underlag för fortsatt detaljplanering.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner redovisningen av programsamrådet och beslutar att en godkännandehandling ska upprättas i enlighet med kontorets ställningstagande.

SLUT